

حسینی حسینیار
۷ حوت ۱۳۸۹

شغنان-پیشینه کشاورزی

پرورش گاو

مهمترین حیوان که انسان به اهلی کردن آن موفق شده گاو است. گاو قبل از اینکه اهلی شود ابنای بشر آنرا مانند سایر حیوانات برای استفاده از گوشت و پوست شکار میکرد. پس از آنکه گاو اهلی شد انسان از شیرش نیز استفاده میکند، گاو را میتوان بر حق دایه بشر محسوب کرد. بطور دقیق معلوم نیست که گاو کی و در کجا و چه وقت و توسط کدام قوم اهلی گشت. برخی از مورخان نظر میدهند که گاو برای نخستین بار در آسیای مرکزی اهلی شد و تاریخ آن بر میگردد به ۶ - ۱۰ هزار سال پیش از میلاد مسیح. در اوایل انسان به ارزش گاو هنوز هم پی نبرده بود. روز ت روز با پیشرفت صنعت کشاورزی انسان به استعداد و توانایی گاو پی برد و دریافت که میتوان از گاو در کارهای کشاورزی از قبیل قلبه، [رمن کوبی و حتی باربری استفاده کرد. با پیشرفت پرورش گاو و محصولاتیکه از آن بدست می آیند در زندگی بشر تحول بزرگی رونما گردیده است. در اثر توجه انسان به گاو و بهبود شرایط برای نگهداری آن تولید مثل و تولید محصولات در گاو افزایش یافته و تعداد در دنیا رو به افزایش است. با ازدیاد نفوس دنیا و نیازمندیهای بشر انسان به شیر و گوشت گاو، عده از مردم از کشاورزی(دهقانی) دست کشیده روبه چوپانی آوردند، آنها گله های بزرگ از گاو و گوسفند را پرورش کرده و برای تهیه علف همواره در کوچ و حرکت میباشند.

نژاد گاو

با پیشرفت صنعت کشاورزی انسانها به اصلاح گاو به اهداف مختلف پرداختند و گاو را به گروههای گوناگون دسته بندی نمودند که رایجترین دسته های گاو اینها اند:

گاوهای گوشتی، گاوهای شیری و گاوهای شیری و گوشتی که بنام Dual Purpose یاد میشوند.

گاو گوشتی

خصوصیات اسن گاو داشتن بدن پهن و گوشتی میباشد، هدف از پرورش این نوع گاو تولید گوشت میباشد. درین نوع گاو سعی میشود تا غذا در بدن آن به گوشت با کیفیت عالی برای استفاده انسان تبدیل گردد.

فواید پرورش گاوهای گوشتی

پرورش و تولید گاوهای گوشتی یکی از مهمترین منابع درآمد در امور زراعت میباشد. زمینهاییکه برای تولید غله و حبوبات نامناسب اند میتوان بوسیله پرورش گاو گوشتی آنها را چراگاه ساخت و مورد بهره برداری قرار داد. گاوهای گوشتی را میتوان با علفهای درشت تغذیه کرد و گوشت خوب با کیفیت عالی بدست آورد.

در مقایسه با دیگر حیوانات گاوهای گوشتی به مراقبت کمتر نیاز دارند.

گاوهای گوشتی با تولید کود حیوانی در حاصلخیزی زمین کمک میکنند.

گاوهای گوشتی به سرمایه گذاری زیاد نیازمند نمیشوند.

نوع گاوهای شیری

گاوهای شیری در دنیا بنام گاو شیری یاد میشوند این گاوها بخودی خود بوجود نیامده اند. گاوهای شیری در اثر کار و فعالیت دانشمندان علوم کشاورزی و مالدارانی در اثر تلاشهای مکرر و اصلاح و انتخاب بوجود آمده اند. گاوهای شیری در اثر انتخاب از بین گاوهای محلی بوجود آمده اند. دانشمندان و مالداران از میان چندین گاو محلی که دارای خصوصیات

بهتر و شیر بیشتر باشد انتخاب کرده با نرگاوهای که از گاوهای خوب بوجود آمده باشند جفتگیری نموده نسل مورد نظر را بدست می آورند. نا گفته نباید گذاشت که انتخاب و جفتگیری باید چندین مرتبه نسل به نسل در بین گاوهای امتحانی صورت گیرد تا همان گاو مورد نظر بدست بیاید. در گاوهای شیری باید بیشتر به تولید شیر دقت شود تا به درصد چربی در شیر، درینجا مقصد اساسی شیر است نه چربی.

انواع گاوهای شیری خیلی زیاد است بطور مثال چند نوع آنرا که بهترین نوع گاوهای شیری محسوب میگردند می آورم.

آیرشایر Ayrshire

زادگاه اصلی این گاو اسکاتلند است. رنگ آن سرخ و سفید و شاید برنگ بور (قهوه) و سفید نیز یافت میشود. از خصوصیات این گاو این است که فرم پستان آن منظم و به بدن چسپیده میباشد، شاخعای حیوان بزرگ نبوده بنا در گله مضر نمیباشد. حیوان نسبتا شرور به نظر میرسد ولی قابلیت چریدن در هر نوع چراگاه را دارد.

براون سویس Brown Swiss

خاستگاه لیت حیوان طوریکه از نامش پیداست سویس میباشد. رنگ بدن حیوان بور تاریک و یا روشن میباشد. سویس بعد از هلشتاین یکی از منتشرترین گاوهای شیری دنیا میباشد. بسیار آرام است، و نسبت داشتن جسد بزرگی که دارد برای تولید گوشت نیز مناسبتر از سایر نژاد شیری محسوب میگردد. سویس حیوان مقاوم است میتواند با هر نوع آب و هوا توافق کند بدون اینکه در تولید شیر آن تغییراتی رونما گردد.

گرنزی Guernsey

خاستگاه این حیوان جزیره ایست به همین نام در فرانسه، رنگ بدن حیوان آهویی (قزل) یا سرخ مایل به سیاهی و گاهی هم روشن میباشد و بعضا در بدن حیوان لکه های سفید اینجا و

آنجا به نظر میرسند. حیوانیست نهایت آرام قابلیت چریدن آن چندان خوب نیست، در مقایسه با دیگر نژاد شیری دارای جثه کوچک است بنا برای تولید گوشت مساعد شناخته نمیشود.

هلشتاین فریژن - Holstien - Friesian

پراگنده ترین نژاد در بین نژادهای شیری است. رنگ جلد حیوان سیاه و سفید و یا سیاه و سرخ میباشد. میهن اصلس حیوان هالند است ولی در تمام نقاط دنیا پراگنده شده است. حیوان مقاوم است در مقابل سرما مقاومت خوب نشان میدهد ولی قابلیت چریدن آن چندان قناعت بخش نیست. نوع دیگر آن که در شوروی سابق در اثر انتخاب و اصلاح بوجود آمده و نام سیاه ابلق و سرخ ابلق را بخود گرفته است در مقابل هوای سرد مقاومتر از هلشتاین بوده همچنان برای مناطق کوهستانی نیز مساعد میباشد.

احتیاجات غذایی گاوهای شیری

بیش از پنجا درصد تولید شیر وابسته به غذا میباشد. برای آنکه مالداران بتوانند از گاوهای شیری سود بیشتر بدست آورده باشند باید حیوان را بصورت درست و با جیره کامل تغذیه نمایند. تولید شیر تحت تاثیر دو عامل مهم محیط و جنتبک (وراثت) میباشد. ۲۵٪ شیردهی در گاو مربوط میشود به وراثت و بقیه ۷۵٪ وابسته به عوامل محیطی میباشد. اگر حیوان صحیح و درست تغذیه گردد میتواند به ماکزیمم پوتنسیال تولید خود برسد. در تغذیه خوب حیوان در موارد زیر باید دقت بیشتر را به خرج داد:

1. احتیاجات حیوان به تناسب بدن حیوان تغییر میکنند.
2. رشد حیوان (در صورتیکه حیوان هنوز جوان باشد و رشد آن تکمیل نگردیده باشد).
3. ترمیم ذخایر از دست رفته حیوان در وقت لاکتاسیون (شیردهی).
4. رشد جنین هنگامیکه گاو باردار یا ابستن باشد. احتیاجات گاو در دوران آبستنی در شش ماه اول کم و در ۳ و ۲ ماه اخیر زیاد میشود.

تغذیه گاوهای شیرده

گاو حیوان نشخوار کننده است که اساس تغذیه آنرا علف تشکیل میدهد. گاو شیرده به مقدار علف سبز و خشک از قبیل رشنه نیاز دارد. تولید شیر ارتباط مستقیم به غذا دارد. شکم و پستان گاو با هم ارتباط دارند. غذای که با آن گاو شیرده تغذیه میشود باید ۱۲ - ۲۲ درصد دارای پروتئین باشد. علوفه گاو شیری باشد ۶۰ - ۷۰ درصد قابلیت هضم داشته باشد. آسانترین فرمول برای تغذیه حیوان این است، که به ازای هر صد کیلوگرام وزن باید به گاو مقدار ۱,۲ - ۲ کیلو گرام مواد خشک داده شود. مواد سلولوزی در جیره حتمی است چه که در تولید چربی در شیر موثر میباشد، در جیره باید حداقل ۱۵٪ مواد سلولوزدار موجود باشد. یک جیره خنث غذایی باید متشکل از کاربوهایدریتهای قابل هضم بالا مثل جواری و کاربوهایدریتهای قابل هضم کم مانند سبوس و تفاله میوه جات و یا لبلبو باشد. هرگاه مالداران خواسته باشند که حیوان را با دانه های غله تغذیه کنند، توصیه میگردد که دانه ها باید خرد و یا آسیاب شده باشند، در غیر ان قابلیت هضمی آنها کم میباشد. در هفته های اول زایش سعی گردد تا گاو با جیره خوب غذایی تامین گردد تا سطح تولید شیر آن بلند برود. درین مرحله علف در جیره کمتر و غله ها افزایش یابند. فراموش نباید کرد که استفاده از علف برای حیوانات نشخوار کننده خیلی مفید میباشد، چون همواره معده حیوان را فعال نگه میدارد. حدود ۱۴۰ روز بعد از رایمان تولید شیر در حیوان رو به کاهش میرود و احتیاج حیوان نیز به غذا کمتر میگردد. گاوهای جوان ۳ و ۴ ساله در مقایسه با گاوهای هم وزن خود ولی مسنتر به غذای بیشتر نیاز دارند چون بدن آنها در حال رشد است. قبل از آنکه به گاو سبوس و یا غله های دیگری بدهند باید ۱ ساعت و یا ۱/۵ ساعت قبل حیوان را با علف تغذیه نمائید درینصورت علف در شکمبه جای گرفته مانع عبور غله و یا سبوس از شکمبه گردیده و در هضم غذا به حیوان کمک میکند.

تغذیه گاوهای خشک

احتیاج گاوهای خشک نسبت به گاوهای شیرده به غذا کمتر است. فقط سعی شود طوری حیوان را تغذیه کرد که بتواند مواد از دست رفته دوره شیردهی (لاکتاسیون) را دوباره باز یابد. باید توجه کرد که حیوان درین دوره با استفاده از تغذیه سنگین زیاد چاق نشود. درین دوره به ازای هر صد کیلوگرام وزن حیوان ۲ کیلو گرام مواد خشک یا علف تامین داده شود، و مقدار علوفه باید ۱٪ کل وزن حیوان را تشکیل بدهد. درین دوره تغذیه حیوان با غذای دانه حتمی نیست. فقط دو هفته قبل از زایمان در جیره حیوان غله ها افزوده شوند.

تغذیه و پرورش گوساله

مواظبت از گوساله نو متولد شده یکی از عواملی است که در رشد و آینده گوساله اثر زیاد دارد. بعد از تولد گوساله باید بلافاصله به تمیز کردن کثافات دهن و بینی حیوان پرداخت. در گاوداری سنتی گاو نوزاد را بوسیله لیسیدن خشک میکند ولی در برخی موارد گاو بخصوص گاوهای جوان از لیسیدن گوساله سرباز میزنند. درین مورد باید گوساله را خشک نمود، نوزاد در مقابل میکروب خیلی حساس میباشد و میکروب بزودی میتواند از طریق دستگاه گوارشی و یا ناف وارد بدن نوزاد گردد. ناف نوزاد با به اندازه ۵ - ۶ سانتی متر از طرف شکم قطع شود و با تناب تمیز در صورت امکان با تینچر بسته شود تا از نفوذ میکروب جلوگیری گردد. قبل از آنکه گوساله از شیر مادر استفاده کند پستان گاو باید با آب نیم (شیرگرم) خوب پاک شسته شود و بعد خشک گردد. در روزهای اول باید گوساله را با شیر مادر که بنام آغوز یا ماک و یا فیله نامیده میشود تغذیه کرد. خوردن فیله یا ماک دستگاه گوارش گوساله را تمیز میکند و از سوی دیگر از ورود احتمالی باکتری از طریق دستگاه گوارشی بداخل وجود حفظ میکند. ماک یا فیله یا آغوز دارای مقدار زیاد ویتامین A میباشد گوساله را از ابتلا به بیماریهای گوناگون حفظ میکند و تا سن معین گوساله را از مبتلا شده به بیماریها محفوظ نگه میدارد.

پرورش گاونر پدر آینده پاده

انتخاب گاو نر باری تولید مثل در گاوداری از اهمیت خاصی برخوردار میباشد. گاو نر که انتخاب میشود در آینده پدر بسیاری از حیوانات در پاده خواهد بود. بطور عموم گاودار میتواند از سه طریق پاده را با گاو نر تامین کند:

۱ - خرید. ۲ - القاح مصنوعی و ۳ - از طریق پرورش گوساله نر.

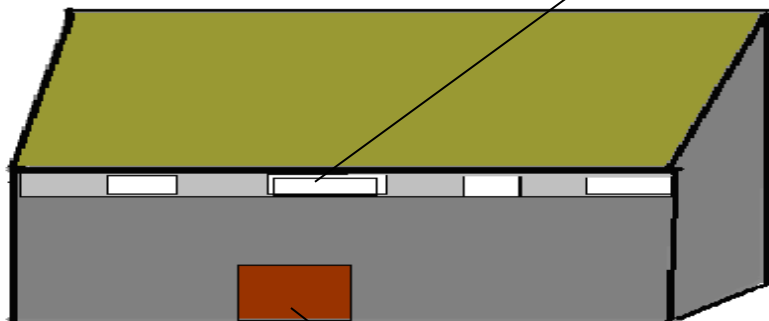
برای انتخاب پدر پاده رکورده را باید در نظر گرفت. برای انتخاب گاو نریکه پدر آینده پاده خواهد شد، رکورد تولید دخترهایش مهمترین عامل در ارزیابی میباشد. سه نوش متداول از نظر تولید عبارت اند از:

متوسط تولید دخترهای یک پاده.

1. مقایسه تولید دخترها با مادر آنها.

2. مقایسه تولید دخترهای یک پاده که پدرانشان متفاوت اند.

پنجره غرض داخل شدن هوای آزاد و نور آفتاب.

تصویر یک گاوخانه

دروازه دخولی و خروجی

در صورتیکه در زمستان درجه هوای خیلی پائین باشد و حیوان احساس سردی کند، میتوان یک و یا چند تا از پنجره ها با درزه های علف و یا تخته بست و زمانیکه دوباره هوا به حالت نورمال برگشت، باید پنجره را عرض نفوذ نور و هوا باز گذاشت. در و پنجره باید خلاف سمت باد ساخته شوند. گاو در مقابل کمبود هوا و قلت نور خورشید خیلی حساس است.